

ŽMOGAUS TEISIŲ IR PAGRINDINIŲ LAISVIŲ APSAUGOS KONVENCIJA, IŠ DALIES PAKEISTA PROTOKOLAIS NR. 11 IR NR. 14

1950 m. lapkričio 4 d., Roma

Tekstas pakeistas Protokolo Nr. 14 (CETS, Nr. 194) nuostatomis nuo jo įsigaliojimo 2010 m. birželio 1 d.

Anksčiau Konvencijos tekstas buvo pakeistas pagal Protokolo Nr. 3 (ETS, Nr. 45), įsigaliojusio 1970 m. rugsėjo 21 d., Protokolo Nr. 5 (ETS, Nr. 55), įsigaliojusio 1971 m. gruodžio 20 d., ir Protokolo Nr. 8 (ETS, Nr. 118), įsigaliojusio 1990 m. sausio 1 d., nuostatas, apėmė ir Protokolo Nr. 2 (ETS, Nr. 44), kuris nuo savo įsigaliojimo dienos 1970 m. rugsėjo 21 d. pagal 5 straipsnio 3 dalį yra neatskiriama Konvencijos dalis, tekstą. Visos minėtais protokolais pakeistos ar papildytos nuostatos yra pakeistos Protokolu Nr. 11 (ETS, Nr. 155) nuo jo įsigaliojimo dienos 1998 m. lapkričio 1 d. Nuo tos dienos Protokolas Nr. 9 (ETS, Nr. 140), įsigaliojęs 1994 m. spalio 1 d., pripažįstamas netekusiu galios, o Protokolas Nr. 10 (ETS, Nr. 146) netenka paskirties.

Šios Konvencijos signatarių, Europos Tarybos narių, vyriausybės,
atsižvelgdamos į Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1948 m. gruodžio 10 d. paskelbtą Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją;

atsižvelgdamos į tai, jog šia Deklaracija siekiama, kad joje skelbiamos teisės būtų visuotinai bei veiksmingai pripažįstamos ir kad jų būtų laikomasi;

atsižvelgdamos į tai, kad Europos Tarybos tikslas yra siekti didesnės savo narių vienybės, ir į tai, kad vienas iš būdų siekti šio tikslo yra žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsauga bei plėtojimas;

dar kartą patvirtindamos savo tvirtą tikėjimą šiomis pagrindinėmis laisvėmis, kurios yra teisingumo bei taikos pasaulyje pagrindas ir kurias geriausiai apsaugo, viena vertus, veiksminga politinė demokratija, o kita vertus, jas nulemiantis bendras žmogaus teisių supratimas ir jų laikymasis;

pasiryžusios, kaip turinčių bendras pažiūras ir bendrų politinių tradicijų, idealų, laisvių bei teisės viršenybės paveldą Europos valstybių vyriausybės, žengti pirmą žingsnį, kad bendromis pastangomis užtikrintų tam tikras Visuotinėje deklaracijoje paskelbtas teises,

s u s i t a r ė:

1 straipsnis. Pareiga gerbti žmogaus teises

Aukštosios Susitariančiosios Šalys kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam asmeniui garantuoja šios Konvencijos I skyriuje apibrėžtas teises bei laisves.

I SKYRIUS TEISĖS IR LAISVĖS

2 straipsnis. Teisė į gyvybę

1. Kiekvieno asmens teisė į gyvybę saugoma įstatymu. Negalima tyčia atimti niekieno gyvybės, nebent yra vykdomas teismo nuosprendis dėl nusikaltimo, už kurį tokią bausmę nustato įstatymas.

2. Gyvybės atėmimas nėra laikomas šio straipsnio pažeidimu, jeigu tai padaroma panaudojant ne daugiau jėgos negu neišvengiamai būtina:

- a) ginant kiekvieną asmenį nuo neteisėto smurto;
- b) siekiant teisėtai sulaikyti arba sutrukdyti teisėtai kalinamam asmeniui pabėgti;
- c) imantis teisėtų veiksmų siekiant numalšinti riaušes ar sukilimą.

3 straipsnis. Kankinimo uždraudimas

Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.

4 straipsnis. Vergijos ir priverčiamojo darbo uždraudimas

1. Niekas negali būti laikomas vergijoje ar nelaisvėje.
2. Niekas negali būti verčiamas dirbti priverčiamąjį ar privalomąjį darbą.
3. Šiame straipsnyje „priverčiamuoju ar privalomuoju darbu“ nelaikoma:
  - a) joks darbas, reikalaujamas atlikti kai yra kalinama remiantis šios Konvencijos 5 straipsnio nuostatomis, arba darbas lygtinio atleidimo nuo tokio kalinimo laikotarpiu;
  - b) jokia karinė tarnyba arba tarnyba, kurios reikalaujama iš karo prievolę atlikti dėl įsitikinimų atsisakančių asmenų, vietoj privalomos karinės tarnybos tose šalyse, kuriose toks atsisakymas yra pripažįstamas;
  - c) jokia tarnyba, būtina nepaprastosios padėties ar nelaimių, keliančių pavojų visuomenės egzistavimui ar jos gerovei, atvejais;
  - d) joks darbas ar tarnyba, kurie yra įprastinių pilietinių pareigų dalis.

5 straipsnis. Teisė į laisvę ir saugumą

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka:
  - a) kai asmuo teisėtai kalinamas pagal kompetentingo teismo nuosprendį;
  - b) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar kalinamas dėl to, kad neįvykdė teismo teisėto sprendimo, arba kai norima garantuoti kokios nors įstatymo nustatytos prievolės vykdymą;
  - c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar įkalinamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina neleisti jam padaryti nusikaltimo, arba manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti;
  - d) kai nepilnamečiui atimama laisvė pagal teisėtą sprendimą atiduoti jį su auklėjimu susijusiai priežiūrai arba kai jis teisėtai įkalinamas, kad būtų pristatytas kompetentingai institucijai;
  - e) kai teisėtai atimama laisvė galintiems platinti užkrečiamąsias ligas asmenims, psichiškai nesveikiems asmenims, alkoholikams, narkomanams ar valkatoms;
  - f) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar kalinamas dėl to, kad negalėtų be leidimo įvažiuoti į šalį, arba kai yra pradėtas asmens išsiuntimo ar išdavimo kitai valstybei procesas.
2. Kiekvienam sulaikytajam turi būti nedelsiant jam suprantama kalba pranešta, dėl ko jis sulaikytas ir kuo kaltinamas.
3. Kiekvienas sulaikytasis ar kalinamasis pagal šio straipsnio 1 dalies c punkto nuostatas turi būti skubiai pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, kuriam įstatymas yra suteikęs teisę vykdyti teismines funkcijas, ir turi teisę į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką arba teisę būti paleistas proceso metu. Paleidimui gali būti taikomos sąlygos, garantuojančios, kad jis atvyks į teismą.
4. Kiekvienas asmuo, kuriam atimta laisvė jį sulaikius ar kalinant, turi teisę kreiptis į teismą, kad šis greitai priimtų sprendimą dėl jo kalinimo teisėtumo ir, jeigu asmuo kalinamas neteisėtai, nuspręstų jį paleisti.
5. Kiekvienas asmuo, kuris yra sulaikymo ar kalinimo pažeidžiant šio straipsnio nuostatas auka, turi teisę į nuostolių atlyginimą.

6 straipsnis. Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą

1. Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per kuo trumpiausią laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Teismo sprendimas paskelbiamas viešai, tačiau demokratinėje visuomenėje moralės, viešosios tvarkos ar valstybės saugumo interesais spaudos atstovams ar visuomenei gali būti neleidžiama dalyvauti per visą procesą ar jo dalį, kai tai reikalinga dėl nepilnamečių ar bylos šalių privataus gyvenimo apsaugos, arba tiek, kiek, teismo nuomone, yra būtina dėl ypatingų aplinkybių, dėl kurių viešumas pakenktų teisingumo interesams.

2. Kiekvienas nusikaltimo padarymu kaltinamas asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.

3. Kiekvienas nusikaltimo padarymu kaltinamas asmuo turi bent jau šias teises:

a) būti skubiai ir išsamiai jam suprantama kalba informuotas apie jam pateikiamo kaltinimo pobūdį ir pagrindą;

b) turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti gynybai;

c) gintis pats ar padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir kai tai būtina teisingumo interesams apsaugoti, nemokamai gauti advokato pagalbą;

d) pats apklausti kaltinimo liudytojus ar turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti ir kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tokiais pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams;

e) nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu nesupranta ar nekalba teismo procese vartojama kalba.

7 straipsnis. Nėra bausmės be įstatymo

1. Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie remiantis jų padarymo metu galiojusia nacionaline ar tarptautine teise nebuvo laikomi nusikaltimais. Taip pat negali būti skiriama sunkesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikaltimo padarymo metu.

2. Šis straipsnis nekliudo teisti ir nubausti kiekvieną asmenį už kokius nors veiksmus ar neveikimą, kurie jų padarymo metu pagal civilizuotų tautų pripažintus bendruosius teisės principus buvo laikomi nusikaltimais.

8 straipsnis. Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą

1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.

2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymo nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės apsaugos ar šalies ekonominės gerovės interesais, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat būtina žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

9 straipsnis. Minties, sąžinės ir religijos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę; ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, atliekant apeigas, mokant tikėjimo, jį praktikuojant ar jo laikantis.

2. Laisvė skelbti savo religiją ar tikėjimą gali būti apribojama tik tiek, kiek yra nustatęs įstatymas ir kiek tai būtina demokratinėje visuomenėje jos apsaugos interesais, viešajai

tvarkai, žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

10 straipsnis. Saviraiškos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijų netrukdomam ir nepaisant valstybės sienų. Šis straipsnis netrukdo valstybėms licencijuoti radijo, televizijos ar kino įmonių.

2. Naudojimasis šiomis laisvėmis, kadangi tai yra susiję ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų ar sankcijų, kurias nustato įstatymas ir kurie demokratinėje visuomenėje yra būtini valstybės saugumo, teritorinio vientisumo ar visuomenės apsaugos interesais, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę, taip pat kitų asmenų garbę ar teises, užkirsti kelią įslaptintos informacijos atskleidimui arba užtikrinti teisminės valdžios autoritetą ir nešališkumą.

11 straipsnis. Susirinkimų ir asociacijos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į taikių susirinkimų laisvę, taip pat laisvę jungtis į asociacijas kartu su kitais, įskaitant teisę steigti profesines sąjungas ir stoti į jas, siekiant ginti savo interesus.

2. Naudojimuisi šiomis teisėmis netaikomi jokie apribojimai, išskyrus tuos, kuriuos nustato įstatymas ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo ar visuomenės apsaugos interesais, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams arba apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę arba kitų asmenų teises ir laisves. Šiuo straipsniu nekliudoma įvesti teisėtą naudojimosi šiomis teisėmis apribojimų asmenims, tarnaujantiems ginkluotosiose pajėgose, policijoje ar valstybės tarnyboje.

12 straipsnis. Teisė į santuoką

Vyras ir moteris, sulaukę santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir kurti šeimą pagal valstybės įstatymus, kuriais reglamentuojamas naudojimasis šia teise.

13 straipsnis. Teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę

Kiekvienas, kurio teisės ir laisvės, nustatytos šioje Konvencijoje, yra pažeistos, turi teisę pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone kreipdamasis į valstybės instituciją nepriklausomai nuo to, ar tą pažeidimą asmenys padarė eidami savo oficialias pareigas.

14 straipsnis. Diskriminacijos uždraudimas

Naudojimasis šioje Konvencijoje nustatytomis teisėmis ir laisvėmis yra užtikrinamas be jokios diskriminacijos dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitais pagrindais.

15 straipsnis. Nukrypimas nuo įsipareigojimų nepaprastosios padėties atveju

1. Kilus karui ar kitomis nepaprastosios padėties aplinkybėmis, dėl kurių atsiranda grėsmė tautos išlikimui, kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis gali imtis priemonių nukrypdoma nuo įsipareigojimų pagal šią Konvenciją, tačiau tik tiek, kiek tai būtina dėl susidariusios kritiškos padėties ir jei tokios priemonės neprieštarauja kitiems jos įsipareigojimams pagal tarptautinę teisę.

2. Ankstesnė nuostata neleidžia nukrypti nuo įsipareigojimų pagal 2 straipsnį, išskyrus mirties atvejus dėl teisėtų karo veiksmų, taip pat pagal 3 straipsnį, 4 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį.

3. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, besinaudojanti šia teise nukrypti nuo įsipareigojimų, privalo išsamiai informuoti Europos Tarybos generalinį sekretorių apie priemones, kurių ji ėmėsi, ir apie tokių priemonių priežastis. Ji taip pat informuoja Europos Tarybos generalinį sekretorių, nuo kada šios priemonės neteko galios ir Konvencijos nuostatos vėl buvo imtos visapusiškai įgyvendinti.

16 straipsnis. Užsieniečių politinės veiklos suvaržymai

Jokia 10, 11 ir 14 straipsnių nuostata negali būti laikoma kliūtimi Aukštosioms Susitariančiosioms Šalims taikyti užsieniečių politinės veiklos suvaržymus.

17 straipsnis. Piktnaudžiavimo teisėmis uždraudimas

Jokia šios Konvencijos nuostata negali būti aiškinama kaip suteikianti kuriai nors valstybei, grupei ar asmeniui teisę vykdyti kokią nors veiklą ar atlikti kokį nors veiksmą, kuriais siekiama panaikinti kokias nors šioje Konvencijoje nustatytas teises ir laisves ar jas apriboti daugiau nei nustatyta šioje Konvencijoje.

18 straipsnis. Teisių apribojimų taikymo ribos

Pagal šią Konvenciją joje skelbiamų teisių ir laisvių apribojimai netaikomi jokiais kitais tikslais, išskyrus tuos, kurių siekiant šie apribojimai buvo numatyti.

II SKYRIUS EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

19 straipsnis. Teismo įsteigimas

Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi įsipareigojimų, kuriuos Aukštosios Susitariančiosios Šalys prisiėmė pagal šią Konvenciją ir jos protokolus, įsteigiamas Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – Teismas). Jis veikia nuolatos.

20 straipsnis. Teisėjų skaičius

Teismo teisėjų yra tiek, kiek yra Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių.

21 straipsnis. Reikalavimai teisėjui

1. Teisėjai yra aukštos moralės ir privalo turėti kvalifikaciją, kurios reikia aukštomis teisinėms pareigoms užimti, arba būti pripažintos kompetencijos teisininkai.

2. Teisėjai Teisme dirba savo vardu.

3. Per savo kadenciją teisėjai neužsiima jokia veikla, nesuderinama su jų nepriklausomumu, nešališkumu arba pagrindinėmis pareigomis dirbant visu etatu; visus klausimus dėl šios nuostatos taikymo sprendžia Teismas.

22 straipsnis. Teisėjų rinkimai¹

Teisėjus nuo kiekvienos Aukštosios Susitariančiosios Šalies renka Parlamentinė Asamblėja dalyvaujančių narių balsų dauguma iš trijų kandidatų, kuriuos pasiūlo Aukštoji

Susitariančioji Šalis, sąrašo.

23 straipsnis. Kadencijos laikas ir atleidimas iš pareigų²

1. Teisėjai renkami devyneriems metams. Jie negali būti išrinkti pakartotinai.
2. Teisėjų kadencija baigiasi jiems sukakus 70 metų.
3. Teisėjai eina pareigas tol, kol jie pakeičiami. Tačiau ir tokiu atveju jie toliau nagrinėja jau pradėtas nagrinėti bylas.
4. Nė vienas teisėjas negali būti atleistas iš pareigų, nebent kiti teisėjai dviejų trečdalių balsų dauguma nuspręstų, kad jis nebeatitinka keliamų reikalavimų.

24 straipsnis. Kanceliarija ir pranešėjai²

1. Teismas turi savo kanceliariją, kurios funkcijos ir struktūra nustatoma Teismo reglamente.
2. Kai bylą nagrinėja vieno teisėjo Teismas, Teismui padeda pranešėjai, kurie, vykdydami savo funkcijas, yra pavaldūs Teismo pirmininkui. Jie priklauso Teismo kanceliarijai.

25 straipsnis. Plenariniai Teismo posėdžiai²

Plenariniuose posėdžiuose Teismas:

- a) trejų metų kadencijai renka savo pirmininką ir vieną ar du jo pavaduotojus, kurie gali būti perrenkami;
- b) nustatytam laikotarpiui steigia kolegijas;
- c) renka kolegijų pirmininkus, kurie gali būti perrenkami;
- d) priima Teismo reglamentą;
- e) renka Teismo kanclerį ir vieną ar daugiau jo pavaduotojų;
- f) pateikia prašymą pagal 26 straipsnio 2 dalį.

26 straipsnis. Vieno teisėjo Teismas, komitetai, kolegijos ir Didžioji kolegija²

1. Teismui pateiktas bylas nagrinėja vieno teisėjo Teismas, trijų teisėjų komitetai, septynių teisėjų kolegijos ir septyniolikos teisėjų Didžioji kolegija. Teismo kolegijos nustatytam laikotarpiui steigia komitetus.
2. Teismui plenariniame posėdyje paprašius, Ministrų Komitetas, vienbalsiai priėmęs sprendimą, gali nustatytam laikotarpiui kolegijų teisėjų skaičių sumažinti iki penkių.
3. Kai bylą nagrinėja vienas teisėjas, jis nenagrinėja jokios peticijos prieš Aukštąją Susitariančiąją Šalį, nuo kurios yra išrinktas.
4. Nagrinėjant bylą kolegijos ir Didžiosios kolegijos posėdyje, *ex officio* dalyvauja teisėjas, išrinktas nuo byloje dalyvaujančios Aukštosios Susitariančiosios Šalies. Jeigu tokio teisėjo nėra arba jis negali dalyvauti posėdyje, teisėjo teisėmis dalyvauja Teismo pirmininko iš anksčiau tos Šalies pateikto sąrašo parinktas asmuo.
5. Į Didžiąją kolegiją taip pat įeina Teismo pirmininkas, jo pavaduotojai, kolegijų pirmininkai ir kiti teisėjai, parinkti pagal Teismo reglamentą. Kai byla Didžiajai kolegijai perduodama pagal 43 straipsnį, nė vienas sprendimą priėmusioje kolegijoje buvęs teisėjas nedalyvauja Didžiosios kolegijos posėdyje, išskyrus tos kolegijos pirmininką bei teisėją, posėdžiavusį nuo byloje dalyvaujančios Aukštosios Susitariančiosios Šalies.

27 straipsnis. Vieno teisėjo Teismo kompetencija³

1. Vieno teisėjo Teismas gali paskelbti, kad pagal 34 straipsnį pateikta peticija yra nepriimtina, arba išbraukti ją iš Teismo bylų sąrašo, jei toks nutarimas gali būti priimtas neatliekant tolesnio nagrinėjimo.

2. Šis nutarimas yra galutinis.

3. Jeigu vieno teisėjo Teismas nepaskelbia, kad peticija yra nepriimtina, arba neišbraukia jos, jis perduoda ją toliau nagrinėti komitetui arba kolegijai.

28 straipsnis. Komitetų kompetencija⁴

1. Komitetas, atsižvelgdamas į pagal 34 straipsnį pateiktą peticiją, gali vienbalsiai:

a) pripažinti ją nepriimtina arba išbraukti iš bylų sąrašo, jeigu toks nutarimas gali būti priimtas toliau nenagrinėjant, ar

b) pripažinti ją priimtina ir kartu priimti sprendimą dėl esmės, jei Teismo praktika su Konvencijos ir jos protokolų aiškinimu ar taikymu susijusiu bylos klausimu jau yra nusistovėjusi.

2. 1 dalyje minėti nutarimai ir sprendimai yra galutiniai.

3. Jei teisėjas, išrinktas nuo byloje dalyvaujančios Aukštosios Susitariančiosios Šalies, nėra komiteto narys, komitetas, atsižvelgdamas į visas svarbias aplinkybes, taip pat ir į tai, ar Šalis yra užginčijusi 1 dalies b punkte nustatytos procedūros taikymą, bet kurioje proceso stadijoje gali pakviesti jį į vieno iš komiteto narių vietą.

29 straipsnis. Kolegijų sprendimai dėl peticijų priimtumo ir esmės¹

1. Jei nutarimas pagal 27 ar 28 straipsnį arba sprendimas pagal 28 straipsnį nepriimamas, kolegija nusprendžia dėl individualių peticijų, pateiktų pagal 34 straipsnį, priimtumo ir esmės. Nutarimas dėl priimtumo gali būti priimamas atskirai.

2. Kolegija nusprendžia dėl tarpvalstybinių peticijų, pateiktų pagal 33 straipsnį, priimtumo ir esmės. Nutarimas dėl priimtumo priimamas atskirai, nebent Teismas išimtiniais atvejais nuspręstų kitaip.

30 straipsnis. Bylos perleidimas Didžiajai kolegijai

Kai kolegijos nagrinėjama byla kelia sudėtingą Konvencijos ar jos protokolų aiškinimo klausimą arba kai klausimo svarstymas kolegijoje gali lemti nesuderinamą su ankstesniu Teismo sprendimu rezultatą, bet kuriuo metu iki sprendimo priėmimo kolegija gali nutarti perleisti bylą Didžiajai kolegijai, jei bylos šalys tam neprieštarauja.

31 straipsnis. Didžiosios kolegijos įgaliojimai¹

Didžioji kolegija:

a) priima sprendimus dėl peticijų, pateiktų pagal 33 arba 34 straipsnius, kai kolegija perleidžia bylą pagal 30 straipsnį arba kai byla jai perduodama svarstyti pagal 43 straipsnį;

b) nusprendžia klausimus, Ministrų Komiteto perduotus Teismui pagal 46 straipsnio 4 dalį; ir

c) svarsto prašymus pateikti konsultacinę išvadą pagal 47 straipsnį.

32 straipsnis. Teismo jurisdikcija¹

1. Teismo jurisdikcija apima visus šios Konvencijos ir jos protokolų aiškinimo bei taikymo klausimus, kurie jam pateikiami remiantis 33, 34, 46 ir 47 straipsniais.

2. Kilus ginčui dėl Teismo jurisdikcijos, jį išsprendžia Teismas.

33 straipsnis. Tarpvalstybinės bylos

Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis gali kreiptis į Teismą dėl kiekvieno, jos manymu, kitos Aukštosios Susitariančiosios Šalies padaryto Konvencijos ir jos protokolų nuostatų pažeidimo.

34 straipsnis. Individualios peticijos

Kiekvienas fizinis asmuo, nevyriausybinė organizacija ar asmenų grupė, teigiantys, kad jie yra vienos iš Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių padaryto Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintų teisių pažeidimo auka, Teismui gali pateikti individualią peticiją. Aukštosios Susitariančiosios Šalys įsipareigoja niekaip netrukdyti veiksmingai pasinaudoti šia teise.

35 straipsnis. Priimtinumų sąlygos¹

1. Teismas gali priimti bylą nagrinėti tik po to, kai pagal visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus buvo panaudotos visos valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės, ir ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai buvo priimtas galutinis sprendimas.

2. Teismas nepriima nagrinėti pagal 34 straipsnį pateiktos peticijos, jei ši yra:

a) anoniminė arba

b) pagal savo esmę tokia pat, kokią Teismas jau svarstė arba kokia jau buvo perduota kitai tarptautinei tyrimo ar ginčo sprendimo institucijai ir jeigu peticijoje nėra jokios bylai reikšmingos naujos informacijos.

3. Teismas paskelbia nepriimtina kiekvieną pagal 34 straipsnį pateiktą individualią peticiją, jeigu mano, kad:

a) peticija nesuderinama su Konvencijos ir jos protokolų nuostatomis, yra aiškiai nepagrįsta arba pateikta piktnaudžiaujant individualios peticijos teise arba

b) pareiškėjas nepatyrė didelės žalos, išskyrus atvejus, kai iš pagarbos žmogaus teisėms pagal Konvenciją ir jos protokolus peticiją reikia nagrinėti iš esmės, ir jokia byla negali būti atmesta šiuo pagrindu, jei jos tinkamai neišnagrinėjo valstybės teismas.

4. Teismas atmeta kiekvieną jam pateiktą peticiją, jei mano, kad ji nepriimtina pagal šį straipsnį. Tai jis gali padaryti bet kurioje proceso stadijoje.

36 straipsnis. Trečiosios šalies dalyvavimas¹

1. Aukštoji Susitariančioji Šalis, kurios pilietis yra pareiškėjas, kolegijos ar Didžiosios kolegijos nagrinėjamoje byloje turi teisę raštu pateikti pastabas ir dalyvauti Teismo posėdžiuose.

2. Teismo pirmininkas siekdamas, kad teisingumas būtų tinkamai įgyvendintas, gali paprašyti bet kurią su byla nesusijusią Aukštąją Susitariančiąją Šalį arba bet kokią kitą suinteresuotą asmenį, kuris nėra pareiškėjas byloje, raštu pateikti savo pastabas arba leisti jam dalyvauti Teismo posėdžiuose.

3. Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras visose kolegijos ar Didžiosios kolegijos nagrinėjamosiose bylose turi teisę raštu pateikti pastabas ir dalyvauti Teismo posėdžiuose.

37 straipsnis. Peticijos išbraukimas iš sąrašo

1. Teismas gali kiekvienoje proceso stadijoje nutarti išbraukti peticiją iš savo bylų sąrašo, kai aplinkybės leidžia padaryti išvadą, kad:

- a) pareiškėjas nebeketina palaikyti savo peticijos ar
- b) klausimas yra išspręstas ar
- c) dėl kokios nors kitos Teismo nustatytos priežasties nėra pagrindo toliau nagrinėti peticiją.

Tačiau Teismas toliau nagrinėja peticiją, jeigu tai būtina gerbiant Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintas žmogaus teises.

2. Teismas gali nutarti vėl įrašyti peticiją į savo bylų sąrašą, jeigu mano, kad aplinkybės tai pateisina.

38 straipsnis. Bylos nagrinėjimas⁴

Teismas nagrinėja bylą kartu su šalių atstovais, o prireikus imasi tyrimo, kuriam veiksmingai atlikti Aukštosios Susitariančiosios Šalys privalo sudaryti visas reikiamas sąlygas.

39 straipsnis. Taikūs susitarimai⁴

1. Bet kurioje proceso stadijoje Teismas gali pareikšti esąs pasirengęs teikti suinteresuotoms šalims paslaugas, kad byloje, gerbiant Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintas žmogaus teises, būtų pasiektas taikus susitarimas.

2. 1 dalyje nurodytas procesas yra įslaptintas.

3. Jeigu pavyksta pasiekti taikų susitarimą, Teismas išbraukia peticiją iš savo bylų sąrašo priėmęs nutarimą, kuriame glaustai išdėstomi faktai ir pasiektas susitarimas.

4. Šis nutarimas perduodamas Ministrų Komitetui, kuris prižiūri nutarime išdėstyto taikaus susitarimo sąlygų vykdymą.

40 straipsnis. Posėdžių viešumas ir susipažinimas su dokumentais

1. Teismo posėdžiai yra vieši, nebent išimtinėmis aplinkybėmis Teismas nuspręstų kitaip.

2. Visuomenė gali susipažinti su kancleriui pateiktais dokumentais, nebent Teismo pirmininkas nuspręstų kitaip.

41 straipsnis. Teisingas atlyginimas

Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.

42 straipsnis. Kolegijų sprendimai

Kolegijų sprendimai tampa galutiniai pagal 44 straipsnio 2 dalies nuostatas.

43 straipsnis. Bylos perdavimas svarstyti Didžiajai kolegijai

1. Per tris mėnesius nuo kolegijos sprendimo datos išimtiniais atvejais kiekviena bylos šalis gali prašyti bylą perduoti svarstyti Didžiajai kolegijai.

2. Penkių Didžiosios kolegijos teisėjų komisija patenkina tokį prašymą, jei byloje keliamas sudėtingas Konvencijos arba jos protokolų aiškinimo ar taikymo klausimas arba rimta visuotinės svarbos problema.

3. Jei Komisija patenkina prašymą, Didžioji kolegija išsprendžia bylą priimdama sprendimą.

44 straipsnis. Galutiniai sprendimai

1. Didžiosios kolegijos sprendimas yra galutinis.
2. Kolegijos sprendimas tampa galutinis:
  - a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai kolegijai, ar
  - b) praėjus trims mėnesiams nuo sprendimo datos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai kolegijai, ar
  - c) Didžiosios kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal 43 straipsnį.
3. Galutinis sprendimas yra paskelbiamas viešai.

45 straipsnis. Sprendimų ir nutarimų motyvavimas

1. Sprendimai ir nutarimai dėl peticijų priimtino ar nepriimtino yra motyvuojami.
2. Jei sprendimas visiškai ar iš dalies neišreiškia vieningos teisėjų nuomonės, kiekvienas teisėjas turi teisę pateikti atskirą nuomonę.

46 straipsnis. Sprendimų privalomumas ir jų vykdymas¹

1. Aukštosios Susitariančiosios Šalys įsipareigoja vykdyti galutinį Teismo sprendimą kiekvienoje byloje, kurios šalys jos yra.
2. Galutinis Teismo sprendimas perduodamas Ministrų Komitetui, kuris prižiūri jo vykdymą.
3. Jei Ministrų Komitetas mano, kad galutinio sprendimo vykdymo priežiūrai trukdo su sprendimo aiškinimu susijusi problema, jis gali perduoti šį klausimą nagrinėti Teismui, kad šis nuspręstų dėl išaiškinimo. Sprendimui dėl perdavimo priimti būtina dviejų trečdalių įgaliotų dalyvauti Komitete atstovų balsų dauguma.
4. Jei Ministrų Komitetas mano, kad Aukštoji Susitariančioji Šalis atsisako vykdyti sprendimą byloje, kurios šalis ji yra, jis, oficialiai įspėjęs Šalį ir priėmęs sprendimą dviejų trečdalių įgaliotų dalyvauti Komitete atstovų balsų dauguma, gali perduoti Teismui nagrinėti klausimą, ar Šalis įvykdė savo įsipareigojimą pagal 1 dalį.
5. Jei Teismas nustato 1 dalies pažeidimą, jis perduoda bylą Ministrų Komitetui, kad šis apsvarstytų, kokių priemonių turi būti imtasi. Jei Teismas nenustato 1 dalies pažeidimo, jis perduoda bylą Ministrų Komitetui, kuris užbaigia bylos nagrinėjimą.

47 straipsnis. Konsultacinė išvada

1. Ministrų Komiteto prašymu Teismas gali teikti konsultacines išvadas Konvencijos ir jos protokolų nuostatų aiškinimo teisiniais klausimais.
2. Tokios išvados negali būti teikiamos dėl Konvencijos I skyriuje ir jos protokoluose įtvirtintų teisių ar laisvių turinio arba taikymo srities klausimais ar kokiais nors kitais klausimais, kuriuos Teismas ar Ministrų Komitetas svarstytų, jei pagal Konvenciją būtų pradėtas atitinkamas procesas.
3. Ministrų Komiteto sprendimai prašyti Teismo konsultacinės išvados priimami įgaliotų dalyvauti Komitete atstovų balsų dauguma.

48 straipsnis. Teismo kompetencija konsultuoti

Teismas sprendžia, ar Ministrų Komiteto prašymas pateikti konsultacinę išvadą priklauso jo kompetencijai, kaip nustatyta 47 straipsnyje.

49 straipsnis. Konsultacinių išvadų motyvavimas

1. Teismo konsultacinės išvados yra motyvuojamos.
2. Jei konsultacinės išvados visiškai ar iš dalies neišreiškia vieningos teisėjų nuomonės, kiekvienas teisėjas turi teisę pateikti atskirą nuomonę.
3. Teismo priimtos konsultacinės išvados pateikiamos Ministrų Komitetui.

50 straipsnis. Teismo išlaidos

Teismo išlaidas atlygina Europos Taryba.

51 straipsnis. Teisėjų privilegijos ir imunitetai

Vykdydami savo funkcijas teisėjai turi teisę naudotis privilegijomis ir imunitetais, nustatytais Europos Tarybos statuto 40 straipsnyje ir pagal jo nuostatas sudarytuose susitarimuose.

III SKYRIUS KITOS NUOSTATOS

52 straipsnis. Generalinio sekretoriaus paklausimai

Europos Tarybos generalinio sekretoriaus prašymu kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis turi pateikti paaiškinimus, kaip jos vidaus teisėje užtikrinamas veiksmingas visų šios Konvencijos nuostatų įgyvendinimas.

53 straipsnis. Pripažintų žmogaus teisių apsauga

Jokia šios Konvencijos nuostata negali būti aiškinama kaip ribojanti kokias nors žmogaus teises ir pagrindines laisves, įtvirtintas pagal kurios nors Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymus ar bet kurią kitą jos sudarytą tarptautinį susitarimą.

54 straipsnis. Ministrų Komiteto galios

Jokia šios Konvencijos nuostata neriboja Ministrų Komiteto galių, kurias jam suteikia Europos Tarybos statutas.

55 straipsnis. Kitų ginčo sprendimo priemonių atsisakymas

Aukštosios Susitariančiosios Šalys susitaria, kad, išskyrus specialaus susitarimo atvejį, jos nesinaudos jų tarpusavio santykiams galiojančiomis sutartimis, susitarimais ar deklaracijomis, siekdamos peticijomis spręsti dėl šios Konvencijos aiškinimo ar taikymo kilusį ginčą kitokiomis priemonėmis nei nustatyta šioje Konvencijoje.

56 straipsnis. Taikymas teritorijose

1. Kiekviena valstybė ratifikuodama Konvenciją ar kada nors vėliau gali pareikšti, pateikdama pranešimą Europos Tarybos generaliniam sekretoriui, kad, remiantis šio straipsnio 4 dalimi, Konvencija taikoma visose ar kai kuriose teritorijose, už kurių tarptautinius santykius ji yra atsakinga.
2. Konvencija šiame pranešime nurodytoje teritorijoje ar teritorijose įsigalioja trisdešimtąją dieną nuo tada, kai Europos Tarybos generalinis sekretorius gauna tokį

pranešimą.

3. Šios Konvencijos nuostatos tokiose teritorijose taikomos tinkamai atsižvelgus į vietos reikalavimus.

4. Kiekviena valstybė, padariusi pareiškimą pagal šio straipsnio 1 dalį, gali bet kada vėliau vienos ar kelių pareiškime nurodytų teritorijų vardu pareikšti, kad pripažįsta Teismo kompetenciją nagrinėti fizinių asmenų, nevyriausybinių organizacijų ar asmenų grupių peticijas, pateiktas pagal Konvencijos 34 straipsnį.

57 straipsnis. Išlygos

1. Kiekviena valstybė, pasirašydama šią Konvenciją arba deponuodama savo ratifikavimo dokumentą, gali padaryti išlygą dėl tam tikros Konvencijos nuostatos tiek, kiek kuris nors tuo metu jos teritorijoje galiojantis įstatymas neatitinka tos nuostatos. Bendro pobūdžio išlygos remiantis šiuo straipsniu neleidžiamos.

2. Kiekvienoje remiantis šiuo straipsniu padarytoje išlygoje glaustai išdėstomas atitinkamas įstatymas.

58 straipsnis. Denonsavimas

1. Aukštoji Susitariančioji Šalis gali denonsuoti šią Konvenciją tik praėjus penkeriems metams nuo tos dienos, kai ji tapo jos šalimi, ir praėjus šešiams mėnesiams nuo pranešimo išsiuntimo Europos Tarybos generaliniam sekretoriui, kuris apie tai praneša kitoms Aukštosioms Susitariančiosioms Šalims.

2. Toks denonsavimas neatleidžia atitinkamos Aukštosios Susitariančiosios Šalies nuo jos įsipareigojimų pagal šią Konvenciją dėl kiekvieno veiksmo, kuris galėtų sukelti tokių įsipareigojimų pažeidimą ir galėjo būti padarytas iki denonsavimo įsigaliojimo.

3. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, kuri nustoja būti Europos Tarybos nare, tomis pat sąlygomis nustoja būti ir šios Konvencijos šalimi.

4. Remiantis ankstesnių dalių nuostatomis, Konvencija gali būti denonsuota kiekvienoje teritorijoje, kurioje ji buvo taikoma pagal 56 straipsnio sąlygas.

59 straipsnis. Pasirašymas ir ratifikavimas¹

1. Šią Konvenciją gali pasirašyti Europos Tarybos narės. Ji turi būti ratifikuojama. Ratifikavimo dokumentai deponuojami Europos Tarybos generaliniam sekretoriui.

2. Europos Sąjunga gali prisijungti prie šios Konvencijos.

3. Ši Konvencija įsigalioja deponavus dešimtąjį ratifikavimo dokumentą.

4. Toms valstybėms, kurios šią Konvenciją ratifikuoja vėliau, ji įsigalioja joms deponavus savo ratifikavimo dokumentus.

5. Europos Tarybos generalinis sekretorius praneša visoms Europos Tarybos narėms apie Konvencijos įsigaliojimą, apie ją ratifikavusias valstybes ir apie visus vėliau gautus ratifikavimo dokumentus.

Priimta 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Generalinis sekretorius kiekvienai signatarei siunčia patvirtintas jų kopijas.

¹ Tekstas pakeistas pagal Protokolo Nr. 14 (CETS, Nr. 194) nuostatas.

² Straipsnio numeris, pavadinimas ir tekstas pakeisti pagal Protokolo Nr. 14 (CETS, Nr. 194) nuostatas.

³ Naujas straipsnis pagal Protokolo Nr. 14 (CETS, Nr. 194) nuostatas.

⁴ Pavadinimas ir tekstas pakeistas pagal Protokolo Nr. 14 (CETS, Nr. 194) nuostatas.
